

TMI KARI LEHTOLA

Opetustoimen ylitarkastaja emeritus · Opetusalan asiantuntija ja konsultti

ESPOO · LAHNUS

Lahnuksen koulun tulevaisuus

Päätäjätivistelmä

Tiivistelmä riippumattomasta asiantuntija-arviosta "Lahnuksen koulun tulevaisuus" (12.10.2026, 61 sivua). Laatinut Kari Lehtola, opetustoimen ylitarkastaja emeritus. Toimeksiantajat: Lahnuksen koulun vanhempainyhdistys ry ja Lahnus-Takkulaseudun omakotiyhdistys ry. Tekstit perustuvat koko raportin sanamuotoon; perustelut ja lähteet ovat raportissa.

Kasvun ja oppimisen lautakunta päättää 28.10.2026, jatkuuko perusopetus Lahnuksessa 1.8.2027 alkaen vai siirtyvätkö oppilaat Kalajärven kouluun. Tämä arvio on tehty tuota päätöstä varten.

ARVION TULOS YHDELLÄ VIRKKEELLÄ

Kaupunki on osoittanut, ettei nykyisessä rakennuksessa voida jatkaa pitkäjänteisesti nykytilassa ilman olennaisia toimenpiteitä – mutta ei sitä, että Lahnuksen lähiopetus pitäisi lopettaa. Kaupungin oma oppilaspaikkakohtainen tavoitetaso osoittaa juuri sen vaihtoehdon suuntaan, jota valmistelussa ei ole selvitetty.

Arvion ensisijainen suositus on jatkaa perusopetuksen järjestämistä Lahnuksessa ja selvittää viipymättä tarpeeseen mitoitettu paikallinen kouluratkaisu ennen Lahnuksen koulun tulevaisuutta koskevaa päätöstä.

Kuusi johtopäätöstä

1. Nykyinen rakennus ei ole pitkän aikavälin ratkaisu, ja terveysriskiin on vastattava päätöksestä riippumatta. Kuntotutkimus on yksilöinyt sisäilmapuutteiden lähteet ja mitannut epäpuhtauksien kulkeutumista mahdollistavan painesuhteen. Kaupungin mukaan oireilu on lisääntynyt, henkilökunnan tiedon mukaan myös oppilailla. Tilapalvelut arvioi nykytilassa jäljellä olevan muutaman vuoden. Kaupungin 6.10.2026 antaman vastauksen mukaan kuntotutkimuksen jälkeen ei ole tehty uusia sisäilmamittauksia, terveysriskin arviointia eikä viranomaistarkastuksia. Lapset ja henkilöstö ovat rakennuksessa vähintään 31.7.2027 asti, päätti lautakunta mitä tahansa – ellei terveystilanne edellytä aiempaa väistää.

2. Rakennuksesta luopuminen ja koulupalvelusta luopuminen ovat kaksi eri päätöstä. Kaupunki on hinnoitellut kolme nykyiseen rakennukseen perustuvaa ratkaisua ja nykyisen kokoisen uudisrakennuksen. Yhtään tarpeeseen mitoitettua paikallista ratkaisua ei ole selvitetty. Kun kaupungilta pyydettiin asiakirjoja, joissa opetuksen jatkamista on arvioitu muulla tavalla kuin nykyisen rakennuksen laajana peruskorjauksena, se vastasi 5.10.2026: **"Tällaisia dokumentteja ei ole."** Saman vastauksen mukaan vaihtoehdot punnitaan vasta jatkopäätöksen jälkeisessä tarveselvityksessä. **Lautakunta valitsisi siis hinnoitellun lakkautusvaihtoehdon ja hinnoittemattoman jatkovaihtoehdon välillä.**

3. Kaupungin oma tavoitetaso osoittaa puuttuvan vaihtoehdon suuntaan. Kaupungin 6.10.2026 vastauksen mukaan *"koulukohteille asetettu tavoite oppilaspaikan hinnalle on noin 42 000 €"*. Asettajaa ei nimetä, eikä vastauksessa viitata päätökseen tai ohjeeseen. Peruskorjaus (noin 61 000 €/paikka) ja nykyisen kokoinen uudisrakennus (noin 61 500 €/paikka) ylittävät sen selvästi. Tarpeeseen mitoitettu noin 960 bruttoneliömetrin koulu asettuu kaupungin omilla yksikköhinnoilla laskettuna noin 32 000–37 000 euroon paikkaa kohden ja markkinatarkistuksen perusteella noin **29 000 euroon**. Luvut ovat alustavia suuruusluokkia, eivät kustannusarvioita: tilaohjelma, pinta-ala ja osa kustannuseristä on vielä määrittämättä, ja markkinatarkistus on yhden toimittajan indikaatio. Jakajana on 100 oppilaspaikkaa, joka on nykyisen rakennuksen kapasiteetti ja kaupungin oma vertailuluku, mutta uuden ratkaisun kapasiteetti on vielä laskentaoletus. Jos uusi koulu mitoitettaisiin 74 oppilaalle, kaupungin yksikköhinnoista johdettu taso olisi noin 43 000–50 000 euroa paikalta. Valmis hankearvio voi poiketa näistä, mutta ero tavoitteeseen on niin suuri, että vaihtoehto on selvitettävä. Siirtokelpoisena toteutettuna sama ratkaisu vastaisi myös Tilapalvelujen perusteltuun huoleen siitä, että pitkäikäinen investointi jäisi vajaakäyttöön.

4. Lakkauttamisen todellista säästöä ei ole laskettu. Sisäinen tilavuokra ei sellaisenaan ole kaupungin säästö. Koulurakennuksen vuokrasta noin 134 000 euroa vuodessa muodostuu ylläpitoon liittyvistä eristä, jotka todennäköisimmin poistuvat purkamisen jälkeen. Kaupunki ei kuitenkaan ole osoittanut, mitkä näistä menoista tosiasiaa poistuvat kaupunkitasolla ja milloin. Ennen purkua kustannukset säilyvät kaupungin mukaan likimain ennallaan, minkä lisäksi syntyy ilkeivallan torjunnan kustannuksia.

5. Päätöksen kustannukset on arvioitu, alueelliset vaikutukset eivät. Kaupungin valmisteluasiakirjoissa ja lapsivaikutusten arvioinnin luonnoksissa ei arvioida, **mitä Pohjois-Espoon maaseutumaisen alueen ainoan lähikoulun lopettaminen merkitsee alueen veto- ja pitovoimalle, yhteisölle ja kaupungin pitkän aikavälin maankäytölle**. Espoossa nämä vaikutukset ovat toisenlaisia kuin pienissä kunnissa, eikä niiden suuntaa ja suuruutta voi tällä aineistolla osoittaa euroina. Kyse on perustelluista arviointikohteista, ei todennetuista menetyksistä – mutta niiden jättäminen kokonaan arvioimatta ei ole neutraali rajaus.

6. Lapsen etua ei voida jäljittää todellisten vaihtoehtojen välillä, eikä pedagoginen johtopäätös perustu Lahnus-kohtaiseen näyttöön. Arviointiluonnos vertaa lakkauttamista vaihtoehtoon "toiminta jatkuu nykyisellään", jota kaupunki itse ei pidä mahdollisena. Käytettävissä olevasta aineistosta ei voida jäljittää lasten näkemysten kulkua kuulemisesta lapsen edun punnintaan. Kaupungin omat oppilas- ja huoltajakyselyt eivät tue kuvaa pedagogisesti heikosta koulusta, ja yhdysluokka on tutkimuksen valossa opetuksen organisointitapa, ei laatuluokitus.

Kaupungin esittämät perusteet on otettu huomioon

Kalajärven koululla on tilaa: noin 380 oppilasta 600 oppilaan rakennuksessa. Kapasiteetti ei tämän arvion perusteella ole este siirrolle. Alueen ikäluokat ovat pieniä, ja vuoden 2026 yhdeksästä koulutulokkaasta neljä aloitti Lahnuksessa, neljä Kalajärvellä ja yksi muualla. Koulumatka pitenisi keskimäärin noin 700 metriä, ja kaupungin laskelma tästä on huolellinen. Koulunjohtaja on vaihtunut toistuvasti. Pitkäikäiseen investointiin pieneen kouluun liittyy todellinen riski. Nämä tosiasiat painavat, ja ne on otettu tässä arvioissa täysimääräisesti huomioon. Yksikään niistä ei kuitenkaan korvaa puuttuvaa vaihtoehtovertailua.

Asiantuntijan suositus: Pohjois-Espoon kestävä elinvoimapolku

- 1. Nykyinen rakennus:** nykytilassa jatkamista ei voida suositella pitkän aikavälin ratkaisuna.
- 2. Koulupalvelu:** paikallisen opetuksen lopettamista ei ole osoitettu kokonaistaloudellisesti, pedagogisesti, alueellisesti eikä lapsen edun kannalta parhaaksi ratkaisuksi. Ennen tällaista päätöstä on selvitettävä tarpeeseen mitoitettu, mieluiten **siirtokelpoinen paikallinen ratkaisu** ja verrattava sitä Kalajärvellä siirtymiseen samoilla perusteilla.

3. **Terveys:** ajantasainen terveystarkastus arviointi ja tarvittavat väliaikaiset toimet viipymättä ja palveluverkkopäätöksestä riippumatta.
4. **Päätösmuoto:** ehdollinen jatkopäätös, jossa tarveselvitykselle asetetaan määräaika ja kriteerit. Jos selvitys ei tue paikallista ratkaisua, asia palaa lautakuntaan.

Suositus ja sen kahdeksan osaa on perusteltu koko raportin luvussa 12. Malli lautakunnan päätökseksi ja päätöksentekijän muistilista ovat tämän tiivistelmän lopussa.

Jos tasapuolinen vaihtoehtovertilu, kaupungin todelliseen nettovaikutukseen perustuva talouslaskelma ja asianmukainen lapsen edun arviointi osoittavat Kalajärvelle siirtymisen kokonaisuutena parhaaksi vaihtoehdoksi, myös tämän riippumattoman arvioinnin johtopäätöksen tulee olla se. Tämänhetkinen aineisto ei kuitenkaan osoita sitä.

Malli lautakunnalle: opetus jatkuu Lahnuksessa – ehdollinen jatkopäätös

Pelkkä päätös "opetus jatkuu" ei riitä. Kaupungin mukaan korjaaminen ei ole investointilistalla eikä sille ole rahoitusta. Määrittelemätön jatkopäätös voisi jättää lapset ja henkilöstön nykyiseen rakennukseen ilman aikataulua. Siksi suositus on muotoiltu ehdolliseksi jatkopäätökseksi.

MALLI PÄÄTÖSEHDOTUKSEKSI

1. Lahnuksen alueen perusopetuksen järjestämistä jatketaan voimassa olevan palveluratkaisun pohjalta, kunnes tarpeeseen mitoitettun paikallisen ratkaisun ja Kalajärvelle siirtymisen yhteismitallinen vertailu on käsitelty ja toimivaltainen toimielin on tehnyt sen perusteella uuden päätöksen. Jatkaminen ei sido kaupunkia mihinkään investointiin ennen vertailua.
2. Tarpeeseen mitoitettun paikallisen kouluratkaisun tarveselvitys ja yhteismitallinen vaihtoehtovertilu saatetaan toimivaltaisen toimielimen käsiteltäväksi viimeistään 31.3.2027, ellei selvityksen edellyttämästä pidemmästä aikataulusta tehdä erikseen perusteltua päätöstä. Vertailuun sisällytetään vähintään tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu (pysyvä ja siirtokelpoisena), Kalajärvelle siirtyminen, elinkaarta jatkava korjaus lämmitysmuutoksineen ja peruskorjaus. Kaikki vaihtoehdot arvioidaan samoilla taloudellisilla, pedagogisilla, lapsen etuun, terveellisyyteen, toteutusajalla ja alueellisiin vaikutuksiin liittyvillä perusteilla. Taloudellisina kriteereinä ovat kaupungin 42 000 €/oppilaspaikka -tavoite, investointiriski ja siirrettävyys sekä kaupunkitason nettovaikutus, jossa pääoma- ja ylläpitovuokra erotetaan.
3. Rakennuksesta tehdään ajantasainen terveystarkastus arviointi viipymättä. Jos ympäristöterveyden ja Tilapalvelujen arvio sitä edellyttää, opetus järjestetään väliaikaisesti muualla, kunnes terveelliset tilat ovat käytettävissä. Opetuksen terveelliset ja turvalliset olosuhteet turvataan koko selvityksen ja mahdollisen toteutuksen ajan, myös siinä tapauksessa, että paikallinen ratkaisu osoittautuu toteuttamiskelpoiseksi mutta ei valmistu 1.8.2027 mennessä.
4. Lapsivaikutusten arviointi täydennetään vertailemaan kaikkia todellisia vaihtoehtoja, ja siitä on käytävä ilmi, miten lasten näkemykset ovat vaikuttaneet lapsen edun määrittämiseen.
5. Samassa yhteydessä suunnitellaan Lahnuksen johtamisjärjestely sekä pienen koulun tuen ja yhdysluokkapedagogiikan malli.
6. Jos tarveselvitys osoittaa, ettei tarpeeseen mitoitettu paikallinen ratkaisu ole kustannuksiltaan tai toteutettavuudeltaan kestävä, asia tuodaan uudelleen lautakunnan päätettäväksi.

Kohta 6 on tarkoituksellinen. Se tekee mallista reilun molempiin suuntiin: jos selvitys ei tue paikallista ratkaisua, Kalajärvelle siirtyminen on perusteltu, ja päätös voidaan tehdä tiedolla.

Päätöksentekijän muistilista

Ennen 28.10.2026 päätöstä päättäjän tulisi voida vastata myöntävästi jokaiseen seuraavista kysymyksistä. Kysymykset on muotoiltu niin, että niitä voi käyttää suoraan kokouksessa. Sarake "Näytön tila" kuvaa tilannetta tämän arvion määräpäivänä 7.10.2026; jos esityslista tai lopullinen lapsivaikutusten arviointi vastaa kysymykseen, tila muuttuu.

#	Kysymys	Näytön tila 7.10.2026	Luku
1	Onko päättäjälle osoitettu, miksi paikallisen koulupalvelun lopettaminen olisi lapsen edun ja kaupungin kokonaisedun kannalta perustellumpaa kuin tarpeeseen mitoitettu uusi paikallinen ratkaisu?	Ei: vaihtoehtoa ei ole selvitetty	5, 11
2	Onko rakennuksesta luopuminen ja koulupalvelusta luopuminen käsitelty erillisinä kysymyksinä?	Ei	4
3	Onko kaikkia vaihtoehtoja mitattu kaupungin omalla 42 000 €/oppilaspaikka -tavoitteella?	Ei	5
4	Onko esitetty kaupunkitason nettovaikutus: mitkä menot poistuvat, milloin ja mitä syntyy tilalle?	Ei: kaupunki vahvistanut, että säästöt syntyvät purun jälkeen	6
5	Onko arvioitu, mitä päätöksellä voidaan menettää: alueen veto- ja pitovoima, yhteisö ja tilojen muu käyttö?	Ei	7, 8
6	Vertaileeko lapsivaikutusten arviointi todellisia vaihtoehtoja eikä vaihtoehtoa "jatkuu nykyisellään"?	Ei luonnoksissa	10
7	Käykö arvioinnista ilmi, miten lasten omat näkemykset vaikuttivat lapsen edun määrittämiseen?	Ei jäljitettävissä	10
8	Onko lausuntojen sisältö kuvattu arvioinnissa oikein?	Ei: Kalajärven lausunnot kuvattu "puoltaviksi"	10
9	Perustuuko pedagoginen johtopäätös Lahnuksen-kohtaiseen näyttöön, kuten kaupungin omiin kyselyihin?	Ei	9
10	Onko rakennuksen terveysriski arvioitu ajantasaisesti, ja miten lapset suojataan ennen päätöksen täytäntöönpanoa?	Ei: kaupungin mukaan ei uusia mittauksia eikä terveysriskin arviointia kuntotutkimuksen (6/2025) jälkeen	3

Päätöksentekijän muistilista. Luku-sarake viittaa koko raportin lukuihin.

Jos useaan kysymykseen vastaus on edelleen ei, päätöksen tietopohja ei ole valmis lopulliseen ratkaisuun. Silloin ehdollinen jatkopäätös (malli edellä) on kestävämpi vaihtoehto.

Lahdessa 12.10.2026

Kari Lehtola

Sivistys ei kumarra – se perustelee.

Kari Lehtola

Opetustoimen ylitarkastaja emeritus · Opetusalan asiantuntija ja konsultti · Tmi Kari Lehtola
kari.sivistys@gmail.com · www.karilehtola.fi · +358 50 357 2772 · Y-tunnus 3450623-7